

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE
ODŠKODNINSKA ODGOVORNOST NADZORNEGA SVETA

Ljubljana, september 2016

TADEJA GRIL OMEJC

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Tadeja Gril Omejc, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Odškodninska odgovornost nadzornega sveta, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem doc. dr. Jako Cepcem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 28.09.2016

Podpis študentke:

KAZALO

UVOD	1
1 NADZORNI SVET.....	2
2 ODŠKODNINSKA ODGOVORNOST NADZORNEGA SVETA V SKLADU Z ZGD-1	4
2.1 Kršenje dolžnosti nadzornega sveta	5
2.1.1 Merilo zakonitosti	8
2.1.2 Merilo pravilnosti.....	8
2.1.3 Merilo gospodarnosti	9
2.2 Podjetniška presoja.....	9
2.3 Razbremenitev odgovornosti članov nadzornega sveta	10
2.4 Izključitev odgovornosti članov nadzornega sveta.....	11
2.5 Odrek in pobot zahtevka.....	11
2.6 Solidarna obveznost.....	11
2.7 Uveljavitev zahtevkov	11
3 ODGOVORNOST NADZORNEGA SVETA PO ZFPPIPP.....	12
4 ODGOVORNOST NADZORNEGA SVETA V ZVEZI S SPOŠTOVANJEM PODJETNIŠKIH KODEKSOV	15
4.1 Odgovornost strokovnosti in izkušenosti članov nadzornega sveta	15
4.2 Odgovornost posameznih nalog nadzornega sveta.....	15
5 ODGOVORNOST ORGANOV NADZORA V POVEZANIH DRUŽBAH.....	16
6 SPREMEMBE IN DOPOLNITVE ZAKONA O GOSPODARSKIH DRUŽBAH (ZGD-1I).....	17
7 SODNA PRAKSA IN ODGOVORNOST NADZORNIH SVETOV.....	19
SKLEP	21
LITERATURA IN VIRI	23
PRILOGA	

UVOD

Globalno gospodarstvo je v obdobju po letu 2008 zaznamovala najhujša finančno gospodarska kriza po veliki depresiji iz leta 1929.

Pričakovanja o neustavljivi gospodarski rasti in obsežno financiranje nakupov nepremičnin z dolžniškimi viri so pripeljala do visoke izpostavljenosti prebivalstva in realnega sektorja, (v začetku predvsem gradbenega) v odnosu do njihovih kreditodajalcev - bank. Ko so slednje začele realizirati izgube zaradi slabo zavarovanih posojil in so zaostrovale pogoje novega kreditiranja, je to v svoj krč potegnilo tudi do tedaj uspešna podjetja, ker niso uspela pravočasno zagotoviti financiranja perspektivnih projektov.

Vzpon in padec slovenskega gospodarstva v zadnjem desetletju sta tako s seboj prinesla grenke izkušnje kot posledico finančnih škandalov in slabih managerskih prevzemov. To velja ne samo za marsikatero zaposlenca, ki so v krizi zaradi propada podjetij ostali brez plačila za opravljeno delo, temveč tudi za (nekatero) vodstvene delavce teh družb, ki jim je bila dokazana krivda in dosojena kazen zaradi negospodarnega in škodljivega ravnanja v odnosu do gospodarskih družb, ki so jih vodili, njihovih dobaviteljev, kreditodajalcev in ne nazadnje zaposlenih.

Kdo pa je tisti, ki postavlja vodstvo družbe, tj. upravo? V delniški družbi z dvotirnim sistemom upravljanja člani uprave in predsednika uprave imenuje nadzorni svet. Le-ta pod pogoji iz 268. člena Zakona o gospodarskih družbah (Ur.l. RS, št. 65/09 – UPB1, v nadaljevanju ZGD-1) lahko upravo tudi odpokliče.

Nadzorni svet je dolžan ravnati izključno v interesu družbe, s skrbnostjo vestnih in poštenih gospodarstvenikov in ob tem varovati poslovne skrivnosti družbe. Pri svojih odločitvah morajo biti člani nadzornega sveta objektivni in samostojni. Dosledno morajo izvajati svojo funkcijo nadzora nad vodenjem družbe in njenih poslov s tem, da se samo vodenje poslov ne more in ne sme prenesti na nadzorni svet.

Ločnica med vodenjem in nadziranjem poslov je lahko zelo tanka, zato je nujno, da tako uprava kot tudi nadzorni svet razumeta svojo funkcijo in posledično pristojnosti in odgovornosti, ki iz nje izhajajo.

Člani nadzornega sveta so solidarno odgovorni družbi za škodo, ki jo je ta utrpela zaradi neustreznosti njihovega ravnanja, če so kršili svoje naloge in obveznosti (Ivanjko, 2011, str. 1–2)

Finančna kriza je prinesla spremembe na področju razumevanja dobrih praks upravljanja družb s strani uprav in (ne)učinkovitosti nadzornih svetov. Ob tem se je porajalo vprašanje o uveljavljanju večje odgovornosti za neučinkovito vodenje in poudarjanje pomena

etičnega ravnanja managerjev in nadzornikov. Da bi preprečili nadaljnjo slabo gospodarsko prakso, so države spremenile in dopolnile svoje predpise s strožjimi pravili.

Zakonodaja predstavlja le minimalni okvir, ki ga je nujno potrebno dopolnjevati tudi s spoštovanjem kodeksov oziroma smernic dobre prakse korporativnega upravljanja.

V nadaljevanju bom opisala odgovornost članov nadzornega sveta po ZGD-1 in novosti s področja odgovornosti nadzornih svetov po dopolnitvi Zakona o gospodarskih družbah (Ur.l. RS, št. 55/15, v nadaljevanju ZGD-1I). Predstavila bom tudi odgovornost članov nadzornega sveta po Zakonu o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Ur.l. RS, št. 13/14 – UPB2, 10/15 – popr., v nadaljevanju ZFPPIPP) ter odgovornost nadzornega sveta zaradi (ne)spoštovanja kodeksov dobrih praks pri upravljanju gospodarskih družb.

1 NADZORNI SVET

Za obstoj in funkcioniranje kapitalne družbe sta nujno potrebna dva organa (Bratina, 2011a, str. 9):

- skupščina kot organ delničarjev oziroma lastnikov in
- organ vodenja

Če se v okviru organa vodenja izvaja tudi nadzorna funkcija, takšnemu sistemu pravimo enotirni sistem upravljanja. Organu vodenja v tem sistemu pravimo upravni odbor. Upravni odbor vodi družbo in obenem nadzoruje izvajanje njenih poslov, kot to določa 285. člen ZGD-1. Tovrstni sistem upravljanja je značilen za Veliko Britanijo in Združene države Amerike (v nadaljevanju ZDA) in je na svetovni ravni prevladujoč (Bratina, 2011a, str. 10).

V kolikor se za namen nadzora družbe oblikuje dodaten – tretji organ družbe, tj. nadzorni svet, v tem primeru govorimo o dvotirnem sistemu upravljanja. Tak sistem je razvila Nemčija, povzele pa so ga tudi nekatere druge države v srednji in vzhodni Evropi, med drugim je značilen tudi za Slovenijo (Bratina, 2011a, str. 10).

V Sloveniji imajo sicer skladno z ZGD-1 delniške družbe možnost izbire med enotirnim in dvotirnim sistemom upravljanja. 253. člen ZGD-1 opredeljuje izbiro sistema upravljanja družbe, kjer so organi vodenja in nadzora lahko uprava, upravni odbor in nadzorni svet. Člani organov vodenja in nadzora morajo pri opravljanju svojih nalog ravnati v dobro družbe s skrbnostjo vestnega in poštenega gospodarstvenika.

V pristojnosti nadzornega sveta je, da opravlja nadzor nad vodenjem poslov družbe. Nadzorni svet je t.i. kolegijski organ, ki je sestavljen iz najmanj treh članov, ki imajo pravno formalno enake pravice in obveznosti (Bratina, 2011a, str. 31)

Člane nadzornega sveta, ki zastopajo interese delničarjev, voli skupščina. Skladno z 79. členom Zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju (Ur.l. RS, št. 42/07 – UPB1) člane nadzornega sveta, ki so predstavniki delavcev, izvoli in odpokliče svet delavcev in skupščino le obvesti o njihovem imenovanju.

Osnovne pristojnosti nadzornega sveta po korporacijski pravni zakonodaji so (Bratina, Jovanovič, Podgorelec, & Primec, 2008, str. 471):

- nadzorovanje vodenja poslov družbe;
- pregledovanje in preveritev knjig in dokumentacije;
- spraševanje in zahtevanje poročil uprave;
- sklicevanje skupščine in predlaganje sklepov ob sklicu;
- imenovanje uprave;
- odpoklic uprave;
- določanje vsebine pogodb skupaj s člani uprave;
- podajanje soglasja k določenim poslom;
- pregledovanje in sprejemanje letnega poročila;
- zahteva po posebni reviziji poslovanja družbe.

Nadzorni svet lahko predčasno odpokliče posameznega člana uprave ali predsednika uprave delniške družbe, in sicer skladno z 268. členom ZGD-1 v primeru, če huje krši svoje obveznosti in ni sposoben voditi poslov. Prav tako je osnova za odpoklic izrečena nezaupnica na skupščini delničarjev, razen če je nezaupnica izrečena iz očitno neutemeljenih razlogov in drugih ekonomsko poslovnih razlogov, kot so pomembnejše spremembe v strukturi delničarjev, reorganizacija in podobno.

Skladno z določbo 279. člena ZGD-1 lahko nadzorni svet oblikuje eno ali več komisij, ki pripravljajo predloge sklepov nadzornega sveta z različnih področij, skrbijo za njihovo uresničitev in predstavljajo strokovno podporo članom nadzornega sveta. V javni delniški družbi (družbi, s katere vrednostnimi papirji se trguje na borzi) pa je nadzorni svet zavezan oblikovati revizijsko komisijo, kjer mora biti vsaj en član neodvisen strokovnjak, usposobljen za področje revizije ali računovodstva. Revizijska komisija ima obsežne in natančno določene naloge, definirane v 280. členu ZGD-1, vendar pa o vprašanjih, ki so v pristojnosti nadzornega sveta, ne more odločati.

Nadzorni svet kot organ in enako tudi posamezni člani nadzornega sveta, morajo biti neodvisni. To mora veljati za njihov organski (pravni) položaj v razmerju do uprave, sveta

delavcev, skupščine in posameznih delničarjev. Noben od prej navedenih deležnikov mu ne more dajati obveznih navodil, čeravno ga je predlagal, izvolil oziroma imenoval na funkcijo člana nadzornega sveta. V primeru, da je oseba ekonomsko, osebno ali kako drugače povezana z družbo oziroma njeno upravo, se smatra, da je potencialno odvisna, saj zadošča že, da s stališča definicije odvisnosti pri določeni osebi obstaja le potencialno nasprotje interesov (Slovenski državni holding, d.d., 2014, str. 3)

Pri tem bi lahko predpostavili, da predstavniki delavcev v nadzornem svetu družbe, ki so obenem tudi zaposleni v tej družbi, zaradi svoje dvojne vloge ne morejo biti neodvisni od uprave.

V primeru, da nastopijo okoliščine, v katerih osebni interes člana nadzornega sveta lahko vpliva na nepristransko in objektivno opravljanje nalog člana nadzornega sveta, mora le-ta te okoliščine takoj razkriti in se izločiti iz nadaljnega dela in odločanja oziroma zahtevati, da o njegovi izločitvi odloči nadzorni svet (Slovenski državni holding, d.d., 2014, str. 4–5).

2 ODŠKODNINSKA ODGOVORNOST NADZORNEGA SVETA V SKLADU Z ZGD-1

Člani organov vodenja in nadzora morajo opravljati svoje naloge v dobro družbe, in sicer s skrbnostjo vestnega in poštenega gospodarstvenika. To pomeni, da so člani nadzornega sveta lojalni družbi, da ne izrabljajo funkcije za doseganje lastnih koristi ali koristi kogarkoli drugega. Zavezani so tudi k varovanju poslovnih skrivnosti družbe. Če kršijo svoje dolžnosti, so družbi solidarno odgovorni za škodo, ki ji zaradi tega nastane (Kocbek, Ivanjko, Bratina, & Podgorelec, 2010, str. 226–227).

Člani nadzornega sveta so praviloma notranje odgovorni, kar pomeni, da odgovarjajo za povzročeno škodo nasproti družbe. Po 264. člen ZGD-1 so člani nadzornega sveta odgovorni tudi za odgovornost zaradi vpliva tretjih oseb in koncernsko pravno odgovornost po 547. in 548. člen ZGD-1. Odgovornost s področja finančnega poslovanja je urejena v ZFPPIPP.

Nadzorni svet s svojim delovanjem odgovarja skupščini družbe. Skupščina lahko člane nadzornega sveta kadarkoli odpokliče. Skupščina družbe z razrešnico izkaže zaupanje nadzornemu svetu za zakonito poslovanje preteklega leta, ki je v skladu s statutom družbe. Skupščina lahko s tričetrtinsko večino oddanih glasov delničarjev člane nadzornega sveta odpokliče tudi pred potekom mandatne dobe (Bratina, Jovanovič, Podgorelec, & Primec 2007, str. 512–515).

Odškodninska odgovornost je kogentna, kar pomeni, da je brezpogojno obvezna in je tudi statut družbe ne more izključevati ali omejevati (Bratina, Jovanovič, Podgorelec, & Primec, 2011, str. 824).

Člani nadzornega sveta so ne samo odškodninsko, temveč tudi kazensko odgovorni. Do te odgovornosti pride v primeru kaznivih dejanj zlorabe položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti. Kazniva je tudi neupravičena pridobitev in izdaja poslovne skrivnosti, zloraba notranjih informacij, nedovoljeno sprejemanje in dajanje daril in podobno (Ivanjko, 2011, str. 1–2).

2.1 Kršenje dolžnosti nadzornega sveta

Kot že samo ime pove, je glavna pristojnost nadzornega sveta nadzor. Ta pristojnost posega na vsa področja vodstvenih odločitev posamezne družbe. Vodenje družbe je v pristojnosti uprave družbe, iz česar sledi, da je predmet nadzora nadzornega sveta delovanje uprave.

Podrobneje predmet nadzora ureja 272. člen ZGD-1. V tem členu je predvsem definirano področje obdobjnega poročanja uprave nadzornemu svetu. Iz navedenega logično izhaja, da je celoten obseg in vsebina poročanja, ki je obveznost uprave, na drugi strani tudi obveznost preveritve s strani nadzornega sveta.

Med področja, o katerih mora uprava poročati nadzornemu svetu, nadzorni svet pa izvajati nadzor, so predvsem strateške usmeritve družbe, načrtane poslovne politike in letni poslovni načrti. V okviru letnih poslovnih načrtov uprava nadzornemu svetu poroča o zastavljenih prodajnih ciljih, spremembah na področju kadrovske politike, planiranih investicijskih načrtih in ostalih pomembnih področjih, ki zadevajo kratkoročne in strateške razvojne načrte podjetja (Kocbek et al., 2010, str. 229).

Poleg poslovnih načrtov je dolžnost nadzornega sveta izvajati reden nadzor tekočega poslovanja družbe, ki se odraža preko izkazov poslovnega izida, finančnega položaja družbe in drugih kazalcev, kot je npr. tržni delež, preko katerega se izkaže uspešnost družbe na trgu (Kocbek et al., 2010, str. 230).

Predmet nadzora so lahko tudi posamezni posli družbe, vendar pa morajo tovrstni posli pomembno vplivati na poslovanje družbe, njeno donosnost ter likvidnost in solventnost (Kocbek et al., 2010, str. 231).

ZGD-1 v 282. členu (1. odstavek), 56. členu (7. odstavek) in 548. členu določa obveznosti s področja pregleda letnega poročila, potrditve predloga za uporabo bilančnega dobička, v primeru, ko družba pripravlja konsolidirano letno poročilo, pa pregled vsebuje tudi pregled konsolidiranega letnega poročila in v skladu s sprejeto zakonodajo tudi preveritev poročila o odvisnosti koncernov.

Tako kot uprava praviloma ni vpeta v izvajanje rednih dnevnih aktivnosti družbe, ampak le v pomembnejša, tudi nadzorni svet izvaja nadzor le nad posamičnimi pomembnimi

aktivnostmi. Redne dnevne aktivnosti uprava delegira na nižje vodstvene strukture in izvaja nadzor nad delom nižjih vodstvenih struktur. Naloga nadzornega sveta je preveriti, ali je organizacijski ustroj družbe primerne velikosti glede na dejavnosti družbe, ali je delegiranje nalog ustrezno preneseno na nižje vodstvene ravni, in ali so nižje vodstvene ravni ustrezno usposobljene za izvajanje teh nalog, oziroma, če uprava vrši reden nadzor nad izvajanjem dela nižjih vodstvenih struktur (Kocbek et al., 2010, str. 230).

Prav tako je naloga uprave izvajati nadzor nad podrejenimi družbami v primeru, ko je skupina organizirana v obliki koncerna, naloga nadzornega sveta pa izvajati nadzor nad aktivnostmi, s katerimi uprava nadzoruje podrejene družbe (Bratina et al., 2007, str. 603–604).

Intenzivnost nadzora je odvisna od gospodarskega položaja družbe in drugih posebnih okoliščin.

Ko so gospodarske okoliščine običajne, nadzorni svet izvaja nadzor na podlagi rednih poročil uprave. Le-ta mora preučiti, o njih konstruktivno razpravljati tako nadzorniki med seboj kot tudi nadzorni svet z upravo, ki je pripravljavec oziroma predlagatelj poročil. Na ta način dobi bolj poglobljene informacije in pojasnila, na podlagi katerih zavzame stališče o obravnavani temi. Poročila morajo biti popolna ter pravilna, v primeru zahteve po dodatnih informacijah, pa lahko nadzorni svet vrši pravico vpogleda v skladu z 2. odstavkom 281. člena ZGD-1.

V razmerah, ko se gospodarski položaj družbe slabša, ali v primeru presoje posebej tveganih poslov, je potrebno izvesti nadzor na višji ravni. V izvedbenem smislu to pomeni, da nadzorni svet poveča število sej in zahteva od uprave dodatna pojasnila. Pri tem pri posebej kompleksnih in tveganih poslih lahko najame tudi zunanje strokovnjake. Če v preteklosti s strani uprave ni bilo kršitev dolžnosti poročanja v obliki netočnih, napačnih ali nepopolnih poročil, nadzorni svet zaupa gradivu, ki ga pripravi uprava. Bolj intenziven nadzor s strani nadzornega sveta je potreben tudi v primeru novo ustanovljenih družb oziroma družb, ki poslujejo krajši čas. Nadzorni svet ima pravico, da na posamezne posle veže svoje soglasje (Kocbek et al., 2010, str. 231).

Dolžnost nadzornega sveta je tudi vzpostavitev načina delovanja nadzornega sveta na način, ki omogoča najbolj učinkovito in vsebinsko primerno izvajanje nalog nadzora. V skladu z zakonskimi zahtevami se mora nadzorni svet sestati vsaj enkrat v četrtletju oziroma pogosteje, če je tako opredeljeno v statutu družbe. Drugače povedano, nadzorni svet se mora sestati vedno, kadar razmere nakazujejo, da je to potrebno. V primeru, če tega ne izvaja na predpisan način, krši svoje obveznosti, določene z zakonom (Kocbek et al., 2014, str. 207).

Za pomoč in lažje upravljanje nadzora lahko nadzorni svet imenuje posamezne komisije, npr. revizijsko komisijo. V primeru zahtevnejših strokovnih vsebin si lahko pri svojem delu pomaga tudi z zunanjimi svetovalci. Posamezne komisije in zunanji svetovalci pa ne odvezujejo članov nadzornega sveta od njihove odgovornosti. Komisije imajo zgolj pripravljalno funkcijo, odgovornost pa še vedno ostaja na nadzornemu svetu. Pomembno je poudariti, da je dolžnost članov nadzornega sveta presoditi ugotovitve in stališča posameznih komisij in zunanjih svetovalcev in o izsledkih zavzeti stališče. Za kršitev dolžnosti nadzornega sveta se šteje tudi, če člani posameznih komisij nimajo ustreznih znanj in sposobnosti za upravljanje funkcij (Bratina et al., 2008, str. 474).

Kot kršitev dolžnosti nadzornega sveta se v zadnjem času pojavljajo tudi nepravilnosti pri sklepanju pogodb s člani uprave. Prejemki članov uprave naj bi odražali sorazmerje nalog posameznega člana uprave v celotnem obsegu nalog, finančnem položaju družbe ter v skladu z drugimi politikami prejemkov, ki veljajo za člane uprave (Kocbek et al., 2014, str. 280–286).

Odgovornost nadzornega sveta je tudi, da zavzame stališče o ustreznosti in upravičenosti nagrad za poslovno uspešnost uprave. Neupravičeno izplačilo uprave je na primer vezano na ničnost letnega poročila v delu, ki se navezuje na podlago za odločanje uprave. Do zahteve za vračilo neupravičeno izplačane nagrade lahko pride tudi v primeru, če so bili uporabljeni napačni kriteriji za določitev nagrade. Člani nadzornega sveta imajo torej dolžnost, da uveljavljajo zahtevo za vračilo neustrezno izplačanega zneska, in kršijo dolžnost, če tega ne uveljavljajo, kot to določa 270. člen ZGD-1.

V primeru kršitve dolžnosti članov uprave mora nadzorni svet vložiti odškodninski zahtevek naproti članom uprave v višini nastale škode. Ta dolžnost v skladu z zakonom je neodvisna od skupščinskih sklepov. Kršitev dolžnosti nadzornega sveta se predpostavlja kot individualna kršitev posameznega člana, saj je posamezni član dolžan izpolnjevati naloge nadzornega sveta. Dolžnost posameznega člana je, da je seja pravočasno sklicana, da so sprejeti ustrezni sklepi, da se udeleži seje nadzornega sveta ter se nanjo pripravi, na seji konstruktivno razpravlja in zavzame stališče. Morebitne dodatne informacije mora deliti z ostalimi člani (Kocbek et al., 2010, str. 234).

Po 263. člen ZGD-1 pa bi moral vsak član nadzornega sveta pridobljene informacije o posamezni družbi varovati kot poslovno skrivnost in delovati v dobro družbe, ter na tak način izkazovati zvestobo družbi, varovanje poslovne skrivnosti pa skupaj s konkurenčno klavzulo odraža splošno dolžnost. Dolžnost zvestobe se odrazi preko delovanja in lojalnosti v skladu z interesi družbe. Pri tem mora član nadzornega sveta zanemariti zasebne interese ali interese drugih zainteresiranih skupin. Pridobivanje lastne koristi na podlagi izrabe informacij je nedopustno.

V okviru procesa nadzora mora nadzorni svet upoštevati merila, kot so zakonitost, pravilnost in gospodarnost vodenja poslov.

2.1.1 Merilo zakonitosti

Ker je zakonitost vodenja poslov uprave osnovni pogoj za ustrezno delovanje družbe, je tudi nadzor v zvezi z zakonitim poslovanjem naloga nadzornega sveta. V okviru izvajanja nadziranja zakonitosti poslovanja je predmet nadzora upoštevanje določb ZGD-1, statuta družbe in drugih pravnih norm, ki so povezane z delovanjem družbe. Pri tem mislimo na zakonodajo s področja zaščite konkurence, davčno zakonodajo, okoljevarstveno zakonodajo ter druge pravne norme, katerim je podvržena družba.

Zakonitost poslovanja družbe ni definirana samo z zakonskimi določili, ampak tudi s korporacijskim ustrojem, ki je vzpostavljen v posamezni družbi. Družba mora delovati skladno s sprejetimi poslovniki, pravili in navodili, pravočasno izvajati poročanje, dosegati zastavljene roke za pripravo letnih poročil, skupščin in javnih objav. Odgovornost nosi vodstvo družbe, nadzor nad izvajanjem slednjega pa izvaja nadzorni svet. V primeru, da nadzorni svet ugotovi pravne kršitve, je dolžan izvesti vse aktivnosti za odpravo kršitev ter morebitnih škodljivih posledic. Iz tega izhaja odgovornost nadzornega sveta za nezakonito poslovanje, s katerim so bili člani seznanjeni, a niso izvedli ustreznih ukrepov odprave ali preprečitve le-tega (Kocbek et al., 2010, str. 229).

2.1.2 Merilo pravilnosti

Naloga nadzornega sveta je izvajati nadzor nad pravilnostjo vodenja družbe, pri čemer je potrebno upoštevati prakse in dognanja na področju ekonomske stroke za proces upravljanja družbe. Nadzorni svet mora presoditi, kakšen je organizacijski ustroj družbe. Pri tem mora upoštevati velikost družbe, njene posebnosti in strukturo. Predmet presoje je tudi primernost koncernske organiziranosti skupine (Kocbek et al., 2010, str. 230).

Pri presoji pravilnosti vodenja mora nadzorni svet preveriti primernost strateškega in letnega izvajanja planiranja, tako prodajnih, finančnih, kadrovskih kot tudi investicijskih kategorij. Pri tem je pomemben ne samo obstoj posameznih dokumentov, ki dokazujejo izvedene aktivnosti, ampak tudi njihova vsebina, primernost, možnost izvedbe in ambicioznost zastavljenih načrtov. Do navedenih dokumentov nadzorni svet zavzame stališče v pisni obliki.

Pri tem je pomembno poudariti, da naloga nadzornega sveta ni vsiljevanje pogledov in stališč na strategijo in prihodnji razvoj družbe, je pa dolžan dati soglasje na zastavljene razvojne načrte. V primeru nestrinjanja s strategijo družbe, lahko nadzorni svet upravo, ki je odgovorna za pripravo načrtov, tudi odpokliče. Kot utemeljen razlog za odpoklic uprave

je v skladu z 268. členom ZGD-1 tudi nepremostljiva razhajanja med upravo in nadzornim svetom glede temeljnih razvojnih strategij družbe.

V okviru nadzora nad ustreznostjo organizacijskega ustroja družbe ima po 279. člen ZGD-1 pomembno vlogo učinkovit, uspešen in primeren sistem informiranja znotraj družbe. Ta vključuje tudi računovodsko poročanje. Predmet nadzora je tudi vzpostavitev ustreznega, učinkovitega in primerne sistema notranjega kontrolnega okolja, v organizacijskem ustroju neodvisne službe notranje revizije in službe za obvladovanje tveganj, ki skrbi za nenehen in primeren sistem obvladovanja tveganj. Kot pomoč pri izvajanju nadzora nad navedenimi področji, posamezen nadzorni svet ustanovi revizijsko komisijo, ki delujejo kot svetovalni organ nadzornemu svetu in strokovna pomoč.

2.1.3 Merilo gospodarnosti

Pomembno merilo presoje vodenja poslov je gospodarnost. Nadzorni svet mora nenehno vršiti nadzor in na ta način pridobiti zagotovilo, da vodstvo družbe s svojimi usmeritvami in cilji družbo vodi k zagotavljanju kratkoročne likvidnosti, dolgoročne solventnosti, glede na strukturo računovodskih izkazov in dejavnost družbe primerno strukturo in način financiranja, donosnost sredstev ter s tem najboljši možen položaj družbe med konkurenti na trgu in dejavnostmi. Predmet presoje s strani nadzornega sveta je tudi smotrnost poslovnih odločitev, ki jih sprejme uprava. Presoja smotrnosti je vpeta že v nadzor nad pravilnostjo in gospodarnostjo vodenja (Kocbek et al., 2010, str. 230–233).

2.2 Podjetniška presoja

Pravilo podjetniške presoje daje upravi možnost proste presoje, kjer lahko sprejema nekoliko bolj tvegane odločitve, ki pa v primeru škodljivih posledic niso razumljene kot kršitve dolžnosti, če je uprava sprejela odločitev na podlagi ustreznih informacij v času sprejemanja odločitve in je bila odločitev sprejeta v korist družbe. Če so rezultati neposrečenih odločitev neugodni za družbo, je to lahko podlaga nadzornemu svetu za odpoklic uprave, nikakor pa ne za odškodninsko odgovornost. V slovenski sodni praksi ni izrecno določena zakonska ureditev na področju podjetniške presoje, vendar pa tovrstne sodne prakse s pridom uporabljajo v nemškem pravu, v Avstriji, ZDA in Švici (Kocbek et al., 2010, str. 235–236).

Pri tem je potrebno poudariti, da se pravilo svobodne podjetniške presoje uporablja le pri poslovnih odločitvah, nikakor pa ga ne moremo aplicirati na področja, ki so urejena s posameznimi zakoni, statuti, pogodbami, poslovniki, pravili in obvezujočimi navodili, saj le-ta niso predmet proste presoje in izbire med različnimi možnostmi, ampak zavezujoča določila. Pri poslovnih odločitvah namreč lahko izbiramo med dvema ali več možnostmi, ki so vsebinsko, poslovno in pravno dopustne (Bratina et al., 2011, str. 758–761).

Da se posamezna podjetniška odločitev lahko umesti kot podjetniška presoja z vsemi posledicami, je potrebno izločiti konflikt interesov uprave, sprejetje odločitve mora biti izključno v korist družbe in temeljiti na pravih, polnih in celovitih informacijah (Podgorelec, 2010, str. 385).

Pravilo podjetniške presoje se smiselno uporablja pri presoji odgovornosti nadzornega sveta. Širok nabor odločitev v pristojnosti nadzornega sveta ima prav tako primes podjetniške odločitve. Med temi je potrebno posebej opozoriti na odločitve nadzornega sveta v zvezi z imenovanjem in odpoklicem uprave, soglasjem k pogodbi za upravljanje funkcije v upravi, pripravi osnutkov sklepov nadzornega sveta, ki so sprejeti na skupščini družbe, potrditvi letnega poročila in dajanje soglasja k posameznim poslom. Za uporabo pravila podjetniške presoje morajo biti prav tako kot to velja za upravo izpolnjene predpostavke o delovanju v korist družbe, izogibanju konflikta interesov in celovitega informiranja. Iz navedenega izhaja, da v primeru nastanka škode, člani nadzornega sveta niso odškodninsko odgovorni, če je bila njihova odločitev sprejeta na podlagi razumnih dejstev, celovitih informacij in v korist družbe (Bratina, 2011b, str. 29).

Ustreznost informacije je ključnega pomena pri sprejemanju odločitev. V nekaterih primerih si nadzorni svet sam priskrbi potrebne informacije (imenovanje in odpoklic uprave) in o zadevi tudi sam odloča. V drugih primerih pa je nadzorni svet le v vlogi soodločevalca (potrditev letnega poročila) in sprejema odločitve na podlagi informacij, pripravljenih s strani uprave. V tem primeru je dolžnost nadzornega sveta, da presodi ustreznost informacij in zahteva dodatna pojasnila, če ocenjuje, da je to potrebno. V primerih, kjer je očitno, da je nadzorni svet določene odločitve sprejel na podlagi nepopolnih informacij, se smatra, da krši svojo dolžnost (Bratina, 2011b, str. 29).

2.3 Razbremenitev odgovornosti članov nadzornega sveta

Člani nadzornega sveta morajo v skladu z 263. členom ZGD-1 ravnati kot vestni in pošteni gospodarstveniki, iz česar izhaja, da so vsa ravnanja, ki so v nasprotju s tem členom, tako protipravna kot krivdna. Na podlagi pravila o obrnjenem dokaznem bremenu morajo v primeru tožbe toženi člani nadzornega sveta predložiti dokaze, da niso kršili z zakonom določenih dolžnosti članov nadzornega sveta.

Kljub objektivnosti presoje neznanje in neizkušnost ter nestrokovnost ne morejo biti razlogi za razbremenitev odgovornosti. Minimalna znanja, sposobnosti, večšine mora posedovati vsak član nadzornega sveta, da lahko samostojno in brez tuje pomoči razume običajne poslovne procese, dogodke in odločitve, ki jih sprejme uprava. Kot že navedeno, lahko za kompleksnejše vsebine najame strokovnega svetovalca ali pa za mnenje zaprosi posamezne komisije (Ivanjko, 2011, str. 2).

2.4 Izključitev odgovornosti članov nadzornega sveta

Izključitev odgovornosti se pojavi v primeru, ko uprava in posledično nadzorni svet izvršujeta zakonite sklepe skupščine kot to določa 293. člen ZGD-1. V primeru, če so bila ravnanja članov nadzornega sveta v času sprejemanja zakonitega sklepa skupščine protipravna, le-to ne odvezuje odgovornosti.

2.5 Odrek in pobot zahtevka

Po 328. člen ZGD-1 pa se družba lahko vloženemu zahtevku po odškodnini odreče pod določenimi pogoji, in sicer ali po preteku treh let ali pa s soglasjem skupščine, pri čemer se z odrekom zahtevka strinja kvalificirana manjšina 10 % na skupščini zastopanega osnovnega kapitala.

2.6 Solidarna obveznost

Načelo solidarnosti za odgovornost nadzornega sveta pomeni, da član nadzornega sveta odgovarja za celotno nastalo škodo z vsem svojim premoženjem, kar pa ne pomeni, da se odgovornost sama po sebi ne prenese na vse člane nadzornega sveta. Posamezen član je odgovoren v primeru individualne kršitve svoje obveznosti. V praksi to pomeni, da so za posamezen sklep nadzornega sveta, ki se kasneje izkaže kot protipraven, odgovorni tisti člani nadzornega sveta, ki so zanj glasovali. Člani, ki so glasovali proti sklepu, so izvzeti iz odgovornosti za posamezen sklep, če obstaja formalen zapis, da so pred glasovanjem o tem z vso dolžno skrbnostjo o protipravnosti obvestili ostale člane nadzornega sveta in jih poskušali na podlagi ustreznih argumentov prepričati o protipravnosti. Odsotnost s seje oziroma odločitev, da se posamezen član vzdrži glasovanja, ni zadosten razlog za izvzetje iz odgovornosti po 395. člen Obligacijskega zakonika (Ur.l. RS, št. 97/07 – UPB1 in NPB3).

Družba lahko vloži zahtevek največ do višine nastale škode. Delež posameznega člana nadzornega sveta se določi glede na odgovornost posledice posameznika, iz česar izhaja, da večji delež škode nosijo tisti člani, ki so škodo povzročili.

2.7 Uveljavitev zahtevkov

Zakoniti zastopnik v imenu družbe uveljavlja odškodninski zahtevek. Vendar pa redko srečujemo primere, ko uprava vlaga zahtevek proti še aktualnim članom nadzornega sveta. Bolj verjetno je, da se zahtevek uveljavlja proti nekdanjim članom nadzornega sveta. Kljub temu pa ne gre zanemariti dejstva, da v primeru neuveljavljanja zahtevka lahko uprava tvega lastno odškodninsko odgovornost, saj mora kot skrben gospodar zahtevati povrnitev

vseh zahtevkov, za katere se utemeljeno pričakuje, da bodo razrešeni v korist družbe (Kocbek et al., 2010, str. 242).

Ne glede na navedeno, pa mora uprava vložiti zahtevek, če je tak sklep sodišča. Skupščina je namreč tista, ki odloča o uveljavljanju zahtevkov proti članom vodenja in nadzora, ne glede na to ali gre za aktualne ali nekdanje člane vodenja in nadzora. Sklep skupščine mora biti sprejet z navadno večino na skupščini zastopanega osnovnega kapitala, vložen pa mora biti najkasneje v šestih mesecih od dneva skupščine. Ta institut omogoča večjo objektivnost, saj je sicer malo verjetno, da bo uprava vložila zahtevek proti nadzornemu svetu, ki je to upravo imenoval. V primeru, ko je vložen zahtevek proti še aktualnim organom vodenja in nadzora, zakon v 2. odstavku 327. člena ZGD-1 predvideva imenovanje posebnega zastopnika. Pred odločitvijo o vložitvi zahtevka pa ima skupščina možnost, da za namene ugotavljanja nastale škode imenuje posebnega revizorja, ki v svojih izsledkih pripravi poročilo, ga posreduje upravi, uprava ga posreduje nadzornemu svetu, ta pa ga uvrsti na dnevni red naslednje skupščine.

Zahtevek v skladu z Obligacijskim zakonikom, ki velja od leta 2001, zastara v roku petih let.

3 ODGOVORNOST NADZORNEGA SVETA PO ZFPPIPP

Poleg odgovornosti nadzornega sveta, ki je definirana v ZGD-1, slovenski pravni red pozna tudi odgovornost nadzornega sveta v razmerah finančne nestabilnosti v družbi, ki se navzven odražajo kot kratkoročna in dolgoročna plačilna nesposobnost ter prezadolženost.

V skladu z ZGD-1 je odgovornost vodstvenih in nadzornih organov, da zagotavljajo likvidnost in solventnost družbe, zagotavljajo zahtevane kapitalske zahteve in usklajenost sredstev ter virov za pokrivanje sredstev s poudarkom na dolgoročnih virih financiranja.

V skladu z ZFPPIPP morajo v primeru insolventnosti organi vodenja in nadzora v enem mesecu po nastopu insolventnosti pripraviti poročilo o ukrepih finančnega prestrukturiranja. Vsebina poročila je predpisana z zakonom, pripraviti pa ga mora vodstvo družbe. Odgovornost nadzornega sveta je, da o pripravljenem poročilu v petih delovnih dneh od prejema poda mnenje o poročilu nadzornega sveta. Mnenje nadzornega sveta mora vsebovati ugotovitev, da je družba insolventna ter stališče nadzornega sveta o ustreznosti predlaganih ukrepov finančnega prestrukturiranja družbe, ki jih je pripravila uprava (Plavšak, 2014, str. 186–187).

Odgovornost nadzornega sveta v tem postopku je vse prej kot formalna, saj je to podlaga za odločitve, ali je družba sposobna po finančnem prestrukturiranju delovati kot delujoče podjetje, ali pa temu ni tako in je družba bolj primerna za likvidacijo in stečaj. Posledice te odločitve jasno kažejo na pomembnost in odgovornost nadzornega sveta v tem postopku. S

svojo odločitvijo vplivajo ne samo na delničarje oziroma družbenike družbe, ampak tudi na vse deležnike v procesu. S tem so mišljeni upniki, zaposleni in širša družbena skupnost. Odgovornost ni samo pravne narave, temveč tudi moralno etične narave, saj se posledice odrazijo v širši družbeni skupnosti (Kocbek et al., 2010, str. 247).

V primeru insolventnosti ima poslovodstvo poleg obveznosti analize razlogov insolventnosti ter ukrepov prestrukturiranja tudi obveznost enake obravnave upnikov. V primeru neizvajanja z zakonom predvidenih ukrepov, je le-to lahko osnova za odškodninsko odgovornost organov vodenja in nadzora. Poudariti je potrebno, da so za vložitev tožbe potrebna tudi zagotovljena denarna sredstva. V primeru, če teh sredstev ne zagotovijo upniki, se stroški vključijo v celotno stečajno maso (Cepec, 2016, str. 45).

Nadzorni svet prevzema odgovornost ne le za poročilo samo, ampak tudi za vse spremljajoče postopke, ki jih zahteva zakon in izvajanje postopkov v zakonsko predvidenih rokih (Bratina et al., 2011, str. 618–619).

Za škodo upnikov je v skladu z 42. in 43. členom ZFPPIPP odgovorno predvsem poslovodstvo. V skladu z zakonom razumemo predvsem škodo upnikov, ker so dosegli nižje plačilo od celotnega dolga, ki je posledica stečajnega postopka oziroma neizvajanja ukrepov finančnega prestrukturiranja ali neenake obravnave upnikov.

Odškodninska odgovornost nadzornega sveta zaradi nižjega plačila upnikov je lahko posledica uvedenega stečajnega postopka ali v primeru, da je vodstvo v dveh letih pred uvedbo stečajnega postopka v poročilu o ukrepih finančnega prestrukturiranja predlagalo povečanje osnovnega kapitala z vložki, nadzorni svet pa je tako oceno zavrnil, kar je posledično pomenilo zavrnitev sklepa o povečanju osnovnega kapitala na skupščini (Kocbek et al., 2010, str. 248).

Po drugi strani pa pomeni odgovornost nadzornega sveta tudi opustitev skrbnega spremljanja finančnega položaja družbe in z njo povezanih družb v primeru, če družba deluje kot koncern (Kocbek et al., 2010, str. 249).

Profesionalna skrbnost nalaga nadzornemu svetu, da mora vsa poročila, ki mu jih posreduje uprava, pa naj gre za letno poročilo ali kakšna druga poročila, ki bi nakazovala, da je družba zašla v finančne težave, skrbno preučiti in nadzorovati ukrepe, s katerimi vodstvo izvaja ukrepe za finančno prestrukturiranje (Bratina, 2011b, str. 51).

Za nastalo škodo člani nadzornega sveta odgovarjajo solidarno, ZFPPIPP pa tako kot ZGD-1 lahko odgovornost posameznega člana izvzame, če le-ta v postopku dokaže, da je predlagal vse z zakonom zahtevane aktivnosti, a so drugi člani nadzornega sveta temu nasprotovali in je postopek tudi formalno dokumentiran v sklepih nadzornega sveta (Bratina, 2011b, str. 51).

Posamezen član organov vodenja in nadzora odgovarja upnikom za ne v celoti poplačano škodo do višine dvakratnega skupnega zneska vseh prejemkov za opravljanje funkcije v letu, v katerem so bila opuščena z zakonom določena dejanja. V primeru nadzornega sveta to pomeni, da znaša vplačilo nadzornega sveta v stečajno maso najmanj v višini razlike med celotnim zneskom poplačila upnikov in vrednostjo stečajne mase. Tudi tukaj pa velja načelo solidarnosti (Kocbek et al., 2010, str. 251).

Odškodninska odgovornost nadzornega sveta v skladu z ZFPPIPP pa ne izključuje odgovornosti nadzornega sveta, ki izhaja iz drugih zakonov, primeroma ZGD-1.

Odškodninske zahtevke nasproti članom nadzornega sveta lahko uveljavlja upnik posamično ali pa v imenu družbe kot stečajnega dolžnika stečajni upravitelj. Znesek odškodnine je potrebno vplačati v stečajno maso družbe v stečaju. Cepec (2016, str. 44) navaja, da se odškodninska odgovornost organov vodenja in nadzora lahko uveljavlja s strani upnikov v primeru, ko organi vodenja in nadzora ne opravijo svojih obveznosti v postopkih finančnega prestrukturiranja družb. Cepec meni, da se odškodninska odgovornost lahko deli med organe vodenja in nadzora oziroma do družbe kot take, lahko pa tudi na neposlovno odškodninsko odgovornost organov vodenja in nadzora do upnikov družbe, pri čemer je glede na pravočasnost pričetka postopkov v primeru insolventnosti po mnenju Cepca (2016, str. 44) pomembnejša neposlovna odškodninska odgovornost.

Tako kot v drugih državah, se tudi v Sloveniji neposlovna odškodninska odgovornost organov vodenja in nadzora ne uveljavlja prav pogosto. Postopki uveljavljanja odškodninskih zahtevkov so dolgotrajni, vprašljiva pa je uspešnost. Ne smemo pa zanemariti dejstva, da so sodni zahtevki, ki so rešeni v korist tožeče stranke, v slovenskem prostoru redkost. Temu botruje dejstvo, da vlada precejšno nezaupanje v slovenski sodni sistem in dosedanje sodno prakso. Glede na rezultate dosedanje sodne prakse je potrebno presojati tudi stroške, ki nastanejo z uveljavljanjem sodnih zahtevkov in dejstva, da je le malo upnikov, ki so v procesih finančnega prestrukturiranja pripravljene vložiti dodatna denarna sredstva, upošteva dejstvo, da ne bodo v zaključku procesa finančnega prestrukturiranja za svoje terjatve iz stečajnih mas ne bodo prejeli poplačila v celotnih zneskih (Cepec, 2016, str. 48).

Empirične raziskave, ki jih navaja Cepec (2016, str. 49), kažejo da je verjetnost, da bodo obstoječi organi vodenja in nadzora ostali na položaju tudi po zaključku procesa finančnega prestrukturiranja, več kot 60 %. Ob tem velja poudariti dejstvo, da so ob uspešnem zaključku procesa finančnega prestrukturiranja organi vodenja in nadzora prosti odškodninske odgovornosti proti upnikom. V svojem delu Cepec (2016, str. 49) navaja to kot sistem palice in korenčka.

4 ODGOVORNOST NADZORNEGA SVETA V ZVEZI S SPOŠTOVANJEM PODJETNIŠKIH KODEKSOV

Nadzorni svet je odgovoren tudi za upoštevanje različnih podjetniških kodeksov, kjer so opredeljena načela poslovanja na različnih področjih.

V Sloveniji so javne delniške družbe, katerih delnice so uvrščene na organiziran trg vrednostnih papirjev, zavezane k upoštevanju Kodeksa upravljanja javnih delniških družb (Ljubljanska borza, d.d., Združenje nadzornikov Slovenije, & Združenje Manager, 2009), ki je usklajen tako s slovensko zakonodajo kot s smernicami in priporočili Evropske unije (v nadaljevanju EU) in etičnimi standardi ter dobro prakso upravljanja javnih družb, ki je uveljavljena v svetovnem merilu. Čeprav vse družbe zakonsko niso zavezane k spoštovanju Kodeksa upravljanja javnih delniških družb, pa je vse več družb takšnih, ki v svoje korporativno upravljanje ta kodeks umeščajo na prostovoljni osnovi (Bratina, 2011b, str. 3–4).

Kršitev kodeksa običajno nima za posledico odškodninsko odgovornost, je pa kršitev lahko razlog nezaupnice in odpoklica člana nadzornega sveta. Torej ima tudi moralne posledice.

4.1 Odgovornost strokovnosti in izkušenosti članov nadzornega sveta

Sestava nadzornega sveta mora zagotavljati odgovorno izvajanje nadzora družbe, pri čemer so poleg visokih moralno etičnih zahtev pomembne tudi strokovnost, večšine, izkušnje in sposobnosti.

Že v postopku izbora kandidatov je potrebno zagotoviti, da tako člani kot predsednik nadzornega sveta ustrezajo zakonsko določenim zahtevam za članstvo v nadzornem svetu. Če se kljub temu naknadno ugotovi, da posamezen član ali predsednik ne more kompetentno izvajati funkcije, ki mu je zaupana, mora nadzorni svet sprejeti predlog za odpoklic takega člana. V nasprotnem primeru so ostali člani odgovorni za škodo, ki bi jo povzročil vpliv odločanja člana, ki ne ustreza zahtevnosti zaupane naloge (Kocbek et al., 2010, str. 253).

4.2 Odgovornost posameznih nalog nadzornega sveta

Odgovornost nadzornega sveta je redno medletno in aktivno sodelovanje pri pripravi politike upravljanja družbe in skupine. Najmanj enkrat letno pa morajo svojo neodvisnost potrditi tudi v pisni obliki.

V okviru poslovnika o delu nadzornega sveta je naloga nadzornega sveta skrbeti, da je poslovnik ažuriran, veljaven in usklajen z načinom delovanja nadzornega sveta. V

poslovniku je namreč določen način in postopki delovanja nadzornega sveta, pogostost in postopki sklicevanja sej, način komunikacije med člani nadzornega sveta, komunikacije z zunanjo javnostjo, priprava in dostava gradiva ter, način glasovanja in odločanja. Nadzorni svet je odgovoren tudi za to, da so v procesu imenovanja uprave v končen izbor kandidatov za upravo vključeni samo tisti kandidati, ki ustrezajo zakonskim zahtevam, pa tudi morebitnim internim pogojem, ki so določeni v statutu, poslovniku nadzornega sveta ali poslovniku kadrovske komisije. Nadzorni svet mora tudi skrbeti, da se sistem plačil upravi odvija v skladu s sprejetimi dokumenti (Ljubljanska borza, d.d., Združenje nadzornikov Slovenije, & Združenje Manager, 2009, str. 7–15).

Dolžnost nadzornega sveta je, da skupščini poroča o svojem delu, potrjuje neodvisnost svojih članov oziroma poroča o morebitni kršitvi neodvisnosti in nasprotju interesov. V poročilu skupščini je potrebno razkriti vse stroške, povezane z delovanjem nadzornega sveta, ki v letnem poročilu niso podrobno razkriti (stroški zunanjih svetovalcev, zunanjih neodvisnih članov komisij, izobraževanj, stroški kadrovskega vodenja v procesu izbora primernih kandidatov, pridobitev strokovnih mnenj). Nadzorni svet je odgovoren tudi za ustreznost izplačil, ki jih prejemajo, za skladnost prejetih izplačil s skupščinskimi sklepi ali morebitnih nadenarnih nadomestil (Kocbek et al., 2010, str. 254).

5 ODGOVORNOST ORGANOV NADZORA V POVEZANIH DRUŽBAH

Nadzorni svet obvladujoče in odvisne družbe mora v sistemu povezanih družb posebno pozornost posvetiti zakonskim zahtevam na področju razmerij med odvisno in obvladujočo družbo, ne glede na dejstvo, ali govorimo o dejanskem ali pogodbenem koncernu, povezane družbe na podlagi skupnih podvigov, med seboj finančno povezane družbe ali druge oblike povezav (Ivanjko, Kocbek, & Prelič, 2009, str. 965–1005).

V razmerah delovanja dejanskega koncerna je primarna odgovornost nadzornega sveta nadzor nad upravljanjem obvladujoče družbe, kar pa posredno pomeni tudi nadzor nad odvisno družbo. Nadzorni svet mora preveriti zakonske zahteve v zvezi s poročanjem ob pridobitvi večinskega deleža v večinski družbi (Ivanjko, 2011, str. 3).

Če obvladujoča družba odvisni družbi ne bo povrnila škode, ki jo je le-ta utrpela zaradi škodljivega vpliva in ni prejela ustreznega nadomestila za nastalo škodo, odgovornost za to nosita nadzorna sveta obeh družb. Prav tako je odgovornost članov nadzornega sveta, če so opustili preveritev poročila o odnosih v povezanih družbah in o tem niso poročali skupščini (Kocbek et al., 2010, str. 255).

V razmerah, kjer so odnosi med povezanimi družbami urejeni v obliki pogodbenega koncerna, je soglasje nadzornega sveta potrebno pri pogodbi o obvladovanju in pogodbi o prenosu dobička. V takih pogodbenih odnosih ima pomembno vlogo pri varovanju

zunanjih delničarjev ravno nadzorni svet. Za vsa navodila, ki jih prejme odvisna družba, je nadzorni svet dolžan dati soglasje. Brez soglasja nadzornega sveta, navodila niso veljavna. Posebno pozornost mora nadzorni svet posvetiti poravnavi vseh nastalih izgub, ki jih je utrpela odvisna družba v skladu s prejetimi navodili in na podlagi pogodbe o obvladovanju (Kocbek & Prelič, 2015, str. 498).

V ZGD-1 je eksplicitno definirana le odgovornost nadzornega sveta odvisne družbe v razmerah dejanskega koncerna. Za ostale pogodbene odnose odgovornost nadzornega sveta ni posebej opredeljena.

V skladu z zakonskimi podlagami je odškodninska odgovornost nadzornega sveta obvladujoče družbe na enakem nivoju kot pri poslovodstvu obvladujoče družbe. Nadzorni svet odgovarja za škodo po načelu solidarne odgovornosti kot to navaja 543. in 544. člen ZGD-1. Če je namreč nadzorni svet soglašal k navodilu, ki ga je izdala obvladujoča družba in je imelo škodljive posledice za odvisno družbo, velja solidarna odgovornost nadzornega sveta odvisne in obvladujoče družbe za nastalo škodo. Samo dokazilo nadzornega sveta o skrbnem izvajanju nadzora nad izvedenimi posli je lahko podlaga za oprostitev odgovornosti.

Odškodninske zahtevke v imenu odvisne družbe lahko uveljavljajo zastopniki odvisne družbe, upniki pa le pod pogojem, da njihove terjatve niso poravnane. Zastaralni rok za zahtevke je pet let (Kocbek & Prelič, 2015, str. 491).

6 SPREMEMBE IN DOPOLNITVE ZAKONA O GOSPODARSKIH DRUŽBAH (ZGD-1I)

Eden od glavnih namenov novele ZGD-1I je, da se z njo izboljšuje dotedanja zakonodajna merila ureditve korporativnega upravljanja in daje poudarek na zaježitev nepoštenih poslovnih praks z namenom zaščite manjšinskih delničarjev in drugih deležnikov v gospodarskih družbah.

Pomembnejše spremembe, ki so bile uvedene z ZGD-1I in se nanašajo na področje organov vodenja in nadzora, so povzete iz sprejete novele zakona in Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o gospodarskih družbah-1I.

V 70. členu ZGD-1I je podrobneje opredeljena struktura zastopanosti organov vodenja in nadzora glede na spol, starost in izobrazbo, opredeljena pa je tudi ciljna zastopanost za daljše časovno obdobje. Posebej je potrebno opredeliti, če družba ne zasleduje cilja strukture zastopanosti organov vodenja in nadzora.

263. člen ZGD-1I, ki opredeljuje skrbnost in odgovornost organov vodenja in nadzora, je dopolnjen v delu, ki govori o zavarovanju članov organov vodenja in nadzora. Dodatno se

namreč določajo pravila v zvezi z zavarovanjem odgovornosti članov organov vodenja ali nadzora. Pri sklenitvi zavarovalne pogodbe mora biti določena odbitna franšiza vsaj v višini 10 % škode, vendar ne več, kot znaša 1,5-kratnik njihovih fiksnih letnih prejemkov. V državah EU in ZDA že dolgo velja, da se organi vodenja in nadzora zavarujejo v okviru D&O (angl. *Directors & Officers Liability Insurance*) zavarovalnih polic. Taka praksa pomeni tudi upravljanje tveganj družbe z vidika povečevanja varnosti premoženja podjetja. Seveda pa tovrstne zavarovalne police ne pokrivajo vseh rizikov, saj so iz zavarovanja izključena dejanja nezakonite narave, neskrbno in nezakonito ravnanje. Kljub zavarovanju organi vodenja in nadzora še vedno za svoje obveznosti odgovarjajo z vsem svojim premoženjem. Kot že navedeno, zavarovanja pomenijo zaščito premoženja družbe in ne posameznikov. V praksi se zavarovanja sklepajo kot zavarovanja za individualne osebe, kjer se kot zavarovanec pojavlja fizična oseba ter kot korporativna zavarovanja, kjer je zavarovanec družba. Premijo plačuje zavarovanec (Liberty International Underwriters, 2007, str. 1–7).

Na novo se dodaja tako imenovano pravilo podjetniške presoje (angl. *business judgment rule*), s katerim se določa, da ne gre za kršitev dolžnosti, če je član organov vodenja ali nadzora pri sprejemanju podjetniške odločitve smel razumno domnevati, da ravna na podlagi primernih informacij in v dobro družbe. Organi vodenja in nadzora so v tem primeru odvezani odgovornosti zaradi morebitne napačne odločitve.

Z namenom izboljšanja korporativnega upravljanja se širi krog družb, ki so z zakonom zavezane k reviziji in ki morajo v poslovnem poročilu pripraviti izjavo o upravljanju družbe.

Spremenjena zakonodaja v 281. členu ZGD-II govori tudi o sklenitvi pogodbe za izvedence, pri kateri družbo zastopa predsednik nadzornega sveta. Prav tako je predsednik nadzornega sveta zastopnik družbe pri sklepanju pogodbe za revizijo letnega poročila.

Povsem drugače je v 281.a členu ZGD-II opredeljena tudi vloga in pomen notranje revizije. Glavni namen instituta notranje revizije je zagotavljati določeno mero neodvisnosti notranje revizijske službe. Izvorno je notranja revizija pod pogojem, da ji je omogočeno neodvisno delovanje, zelo pomembna pri hitrejšem odkrivanju morebitnih nepravilnosti v delovanju družbe. Koncept neodvisne notranje revizije bo izboljšal učinkovitost delovanja nadzornega sveta, zlasti revizijske komisije, saj je po novem nadzorni svet pristojen za soglasja k imenovanju, razrešitvi in prejemkom notranje revizije. Prav tako daje soglasje k dokumentu, kjer je urejeno področje delovanja notranje revizije ter letni in večletni načrti. Notranja revizija je o svojem delu dolžna poročati tudi nadzornemu svetu, v primeru ko storitve notranje revizije izvajajo zunanji izvajalci, pa nadzorni svet daje soglasje na izbor le- teh ter morebitne spremembe v pogodbenih razmerjih zunanjih izvajalcev. Vodja notranje revizije tri mesece po zaključku poslovnega leta seznaniti nadzorni svet o svojem delu.

Kot nova obveznost nadzornega sveta je v 535.b členu ZGD-II opredeljena revizija podjetniške pogodbe, po kateri ima nadzorni svet odgovornost pri oblikovanju predloga za imenovanje pogodbenega revizorja posamezne družbe.

Poleg odgovornosti imenovanja pogodbenega revizorja je v skladu s 535. členom ZGD-II naloga nadzornega sveta tudi, da na podlagi poročila vodstva in revizijskega poročila pripravi pisno poročilo.

ZGD-1 do uveljavitve novele I ni vseboval podrobnejših določb o vlogi revizorja pri poročilu o razmerjih s povezanimi osebami. ZGD-1 tudi ni podrobneje urejal pregleda poročila o odvisnosti s strani nadzornega sveta. 546.a člen ZGD-II pa na novo uvaja obveznost nadzornega sveta v povezavi s pregledom poročila o razmerjih s povezanimi družbami. Nadzorni svet mora poročilo preveriti in o tem seznaniti skupščino. V primeru, ko poročilo o razmerjih s povezanimi družbami pregleda tudi revizor, je to dejstvo treba navesti tudi v poročilu nadzornega sveta in se do njega opredeliti s sklepom. Namen zakonodajalca je, da se povečata transparentnost razmerij odvisne družbe s povezanimi družbami in učinkovitost revizorjevega pregleda in tudi učinkovitost pregleda poročila o odvisnosti s strani nadzornega sveta. Poročilo o odvisnosti ima informacijsko in preventivno funkcijo. Nova ureditev tega področja omogoča, da sodišče na predlog vsakega delničarja oziroma družbenika imenuje posebnega revizorja zaradi preveritve poslovnih razmerij družbe z obvladujočo družbo ali z njo povezano družbo, če so izpolnjeni kumulativno naštetih pogoji. Ker poročilo o odvisnosti ni javno objavljeno, je poročilo posebnega revizorja lahko podlaga odškodninskim tožbam.

Nekoliko bolj podrobno je opredeljeno tudi področje odnosov v razmerju s povezanimi družbami. 546.b člen ZGD-II poleg ostalega določa tudi imenovanje posebnega revizorja za primere, kjer se nadzorni svet ne strinja z navedbami posloводства v poročilih o razmerjih s povezanimi družbami.

Dodatno je opredeljena vloga in pomen nadzornega sveta pri postopku vključitve družb. V 555.a členu ZGD-II je v primeru vključitve družb navedena odgovornost nadzornega sveta, ki mora sodišču predlagati vključitvene revizorje, pripraviti predlog vključitve in o tem pripraviti pisno poročilo.

7 SODNA PRAKSA IN ODGOVORNOST NADZORNIH SVETOV

Sodna praksa na področju organov vodenja in nadzora se v večji meri nanaša na odločitve vrhovnih in višjih sodišč, ki zadevajo organe vodenja. V Sloveniji sodna praksa na področju organov nadzora še ni povsem uveljavljena, saj smo le v nekaterih primerih prišli tudi do izreka sodbe v primerih uveljavljanja zahtevkov v zvezi z odškodninsko in kazensko odgovornostjo organov nadzora. V nadaljevanju navajam nekaj primerov sodne

prakse, ki se v različni primerih dotikajo odgovornosti članov nadzornega sveta in so bili predmet sodnih obravnav v Sloveniji.

V Sloveniji sta v zvezi z uveljavljanjem pravila podjetniške presoje (angl. *business judgement rule*) pomembni odločitvi vrhovnega sodišča, sprejeti v zadevah III Ips 75/2008 in III Ips 80/2010. Izkušnje iz drugih držav kažejo, da je to pravilo bodisi uzakonjeno ali pa je uveljavljena že ustaljena sodna praksa. V državah članicah EU se v teh zadevah sklicujejo na sodno prakso ZDA, kjer so uveljavljene predpostavke za uporabo tega pravila ravnanja na podlagi ustreznih informacij, v dobri veri in brez konflikta interesov. Še vedno pa velja pravilo obrnjenega dokaznega bremena, kar pomeni, da mora tožena stranka dokazovati ustreznost ravnanj v skladu s sprejeto zakonodajo.

Tudi na naših sodiščih v zadnjih sodbah stroka opozarja na izjemno togost pri interpretaciji posameznih določil zakona v zvezi z dolžnostjo skrbnosti ravnanj pri posameznih odločitvah.

Primeroma so v Judikatu Vrhovnega sodišča RS; VSRS sodba III Ips 6/2015 kot tožena stranka obravnavani člani nadzornega sveta, in sicer v postopku finančnega prestrukturiranja podjetja ter odgovornost nadzornega sveta zaradi kasnejše uvedbe stečajnega postopka. Od članov nadzornega sveta je bilo zahtevano vplačilo v stečajno maso v višini razlike do nepolnega poplačila upnikov.

Višje sodišče v Celju je v sklepu VSC sklep Cpg 216/2015 odločalo o odgovornosti posameznih članov nadzornega sveta, ki izhaja iz 42. člena in 1. odstavka 43. člena ZFPPIPP za škodo, povzročeno upnikom.

Prav tako sodba Višjega sodišča v Ljubljani VSL sodba I Cpg 471/2012, ki govori o prenosu pristojnosti nadzornega sveta na predsednika nadzornega sveta oziroma predsednika uprave, zavrača stališče, ki bi potrjevalo zgornjo navedbo. Sodba se nanaša na višino prejemkov in postopke odločanja o izplačilih prejemkov članom uprave na podlagi meril iz pogodb o zaposlitvi.

O problematiki uveljavljanja odgovornosti organov vodenja in nadzora so v svojih študijah navajali tudi vodilni strokovnjaki slovenske pravne stroke. Podgorelec (2014, str. 704) navaja med razlogi za majhno število odškodninskih tožb in neoblikovano sodno prakso tudi negotovost glede izidov posameznih sodnih zahtevkov.

Dosedanja sodna praksa kaže, da so pravdni zahtevki s tega področja zelo dolgotrajni, njihove izide je težko predvideti, rezultati pa večinoma niso ugodni za tožeče stranke.

Spremembe zakonodaje in natančnejše opredelitve skrbnih ravnanj organov vodenja in nadzora pozitivno prispevajo k razrešitvi pravnih dilem s tega področja. Jasnost in

nedvoumnost glede urejenosti tega področja je v interesu tako organov vodenja kot organov nadzora in drugih deležnikov (Podgorelec, 2014, str. 704).

SKLEP

V nalogi sem želela prikazati analizo odgovornost nadzornega sveta po ZGD-1 in analizo odgovornosti nadzornega sveta po ZFPPIPP. Ključna razlika med njima je, da po določitih ZFPPIPP odgovornost organov nadzora nastopi zaradi neaktivnosti po nastopu insolventnosti družbe. Predpogoj nastanka potencialne odškodninske odgovornosti pa je, da je nad družbo začel stečajni postopek. Glede na daljnosežne posledice, ki jih ima stečaj družbe na njene deležnike, je zelo pomemben tudi moralni vidik odgovornosti nadzornega sveta. Nujno bi bilo potrebno vzpostaviti prakso ugotavljanja neposlovne škode, ki jo deležniki utrpijo zaradi prepozne reakcije nadzornega sveta ob nastopu gospodarske situacije, ki lahko privede do insolventnosti in posledično stečaja družbe.

Ugotovimo lahko, da je limit denarne odgovornosti nadzornega sveta po ZFPPIP po svoje olajševalna okoliščina za člane nadzornega sveta, ne pomaga namreč dosti pri odpravi posledic stečaja. Težko bi rekli, da višina dvakratnega skupnega zneska vseh prejemkov za opravljanje funkcije člana nadzornega sveta v letu, v katerem so bila opuščena z zakonom določena dejanja, dosti pripomore k reševanju marsikdaj brezizhodne situacije nepoplačanih dobaviteljev in zaposlenih. Menim, da bi bilo smiselno zakonodajo prilagoditi v smislu, da se odškodninska odgovornost ne limitira saj bi v tem primeru organi vodenja in nadzora zagotovo iskali tudi zavarovanje svoje odgovornosti v primeru poslovne in neposlovne škode.

Po drugi strani smo namreč morda prav zaradi tega soočeni s pomanjkanjem sodne prakse na področju uveljavljanja odškodninske odgovornosti tega organa v gospodarskih družbah tako zaradi napačnih odločitev pri imenovanju in odpoklicu članov uprave kot tudi pomanjkljivega nadzora vodenja gospodarskih družb. K opuščanju vlaganja zahtevkov o ugotavljanju odgovornosti nadzornega sveta pripomore tudi splošen vtis o neučinkovitosti in prepočasnem delovanju pristojnih sodišč, ki se le počasi obrača na bolje.

Člani nadzornih svetov v slovenskih delniških družbah svojo funkcijo opravljajo v veliki večini nepoklicno. To pomeni, da poleg redne zaposlitve opravljajo izredno pomembno funkcijo v družbi, ki jo nadzirajo. V primeru opravljanja nadzorne funkcije v družbi, ki velja za veliko družbo ali v javni delniški družbi, je njihova obremenjenost in odgovornost izredno velika. Ob tem je zakonsko število (med seboj nepovezanih) družb, ki jih posameznik lahko nadzira, omejeno na tri družbe.

Ugled, izkušnje, strokovnost, odgovornost, razpoložljivost in sposobnost učinkovitega nadziranja so lastnosti, ki bi jih moral posedovati kandidat za člana nadzornega sveta

delniške družbe. Njegova visoka angažiranost in neodvisnost je prav tako izrednega pomena.

V majhnem slovenskem prostoru smo soočeni z omejenim bazenom nadzornikov takšnega profila. Zlasti je poudarjeno dejstvo, da v veliko primerih člani nadzornih svetov niso neodvisni, temveč le podaljšana roka tistih, ki so jih imenovali.

V slovenskem prostoru so že bile izpostavljene težnje po profesionalizaciji funkcije članov nadzornega sveta. Morda bi to lahko bil pravi korak v smeri spreminjanja kulture korporativnega upravljanja pri nas.

LITERATURA IN VIRI

1. Bratina, B. (2011a). *Priročnik za člane nadzorih svetov in upravnih odborov: Upravljanje kapitalskih družb*. Ljubljana: Združenje nadzornikov Slovenije.
2. Bratina, B. (2011b). *Priročnik za člane nadzorih svetov in upravnih odborov: Vloga in pomen nadzornih svetov*. Ljubljana: Združenje nadzornikov Slovenije.
3. Bratina, B., Jovanovič, D., Podgorelec, P., & Primec, A. (2007). *Gospodarsko statusno pravo*. Ljubljana: Planet GV.
4. Bratina, B., Jovanovič, D., Podgorelec, P., & Primec, A. (2008). *Pravo družb z osnovami gospodarskega pogodbenega prava*. Maribor: Založniško podjetje De VESTA.
5. Bratina, B., Jovanovič, D., Primec, A., & Podgorelec, P. (2011). *Pravo družb in gospodarsko pogodbeno pravo*. Maribor: Založniško podjetje De VESTA.
6. Cepec, J. (2016). *Ogledalo slovenskega insolvenčnega prava: Pravno-empirična analiza učinkovitosti insolvenčnih postopkov nad gospodarskimi družbami v Sloveniji*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani Ekonomska fakulteta.
7. Ivanjko, Š. (2011). *Priročnik za člane nadzorih svetov in upravnih odborov: Odškodninska odgovornost in zavarovanje odgovornosti članov nadzornega sveta*. Ljubljana: Združenje nadzornikov Slovenije.
8. Ivanjko, Š., Kocbek, M., & Prelič, S. (2009). *Korporacijsko pravo (2nd ed.)*. Ljubljana: GV Založba.
9. Kocbek, M., Bohinc, R., Bratina, B., Ilešič, M., Ivanjko, Š., Knez, R., Odar, M., Pivka, H. M., Plavšak, N., Podgorelec, P., Prelič, S., Prostor, J., Pšeničnik, D., Puharič, K., & Zabel, B. (2014). *Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah*. Ljubljana: IUS Software in GV Založba.
10. Kocbek, M., Ivanjko, Š., Bratina, B., & Podgorelec, P. (2010). *Nadzorni sveti in upravni odbori*. Ljubljana: GV Založba.
11. Kocbek, M., & Prelič, S. (2015). *Zakon o gospodarskih družbah z novelo ZGD-II*. Ljubljana: IUS Software, GV Založba.
12. Liberty International Underwriters. (2007). *Zavarovanje odgovornosti posloводства in nadzornih organov družb*. Najdeno 10. septembra 2016 na spletnem naslovu <http://www.zdruzenje-ns.si/stroka/zavarovanje-odgovornosti/>
13. Ljubljanska borza, d.d., Združenje nadzornikov Slovenije, & Združenje Manager. (2009). *Kodeksa upravljanja javnih delniških družb*. Ljubljana: Ljubljanska borza.
14. Obligacijski zakonik. *Uradni list RS* št. 83/01, 32/04 – OROZ195, 28/06 – odl. US, NPB1, 40/07, NPB2, 97/07 – UPB1 in NPB3.
15. Plavšak, N. (2014). *Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju z novelo ZFPPIPP-F*. Ljubljana: IUS Software, GV Založba.
16. Plavšak, N., Juhart, M., Jadek-Pensa, D., Kranjc, V., Grilc, P., Polajnar-Pavčnik, A., Dolenc, M., Pavčnik, M., Vrenčur, R., Možina, D., Zabel, B., Podobnik, K., Podgoršek, B., Ilovar Gradišar, S., & Markič, J. (2003). *Obligacijski zakonik s komentarjem*. Ljubljana: GV Založba.

17. Podgorelec, P. (2010). Splošna odškodninska odgovornost članov organov vodenja ali nadzora delniške družbe po ZGD-1. *Podjetje in delo*, (6/7), 1–584.
18. Podgorelec, P. (2014). Odgovornost direktorjev in nadzornikov v Evropski uniji. *Podjetje in delo*, (5), 704.
19. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. (2015). *Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o gospodarskih družbah-II - redni postopek - predlog za obravnav.* (Št. 007-223/2014/23, 2. april 2015). Ljubljana: Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo.
20. Slovenski državni holding, d.d. (2014). *Priročnik o položaju nadzornega sveta in članov nadzornega sveta družb s kapitalsko naložbo države.* Ljubljana: Slovenski državni holding, d.d.
21. Višje sodišče v Celju. (2015). *VSC sklep Cpg 216/2015.* Celje: Višje sodišče v Celju.
22. Višje sodišče v Ljubljani. (2015). *VSL sodba I Cpg 471/2012.* Ljubljana: Višje sodišče v Ljubljani.
23. Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju. *Uradni list RS* št. 126/07, 40/09, NPB1, 59/09, NPB2, 52/10, NPB3, 106/10 – ORZFPPIPP21, 26/11, NPB4, 47/11 – ORZFPPIPP21-1, 87/11 – ZPUOOD, NPB5, 23/12 – odl. US, NPB6, 47/13, NPB7, 63/13 – UPB1, NPB8, 100/13, 10/15 – popr., NPB9, 13/14 – UPB2, 10/15 – popr., NPB10, 27/16, NPB11, 31/16 – odl. US, NPB12, 38/16 – odl. US in NPB13.
24. Zakon o gospodarskih družbah. *Uradni list RS* št. 42/06, 60/06 – popr., 26/07 – ZSDU-B, NPB1, 33/07 – ZSReg-B, NPB2, 67/07 – ZTFI, NPB3, 10/08, NPB4, 68/08, NPB5, 42/09, NPB6, 65/09 – UPB1, NPB7, 33/11, NPB8, 91/11, NPB9, 32/12, NPB10, 57/12, NPB11, 44/13 – odl. US, NPB12, 82/13, NPB13, 55/15 in NPB14.
25. Zakon o gospodarskih družbah. *Uradni list RS* št. 65/09 – UPB, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US in 82/13.
26. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o gospodarskih družbah. *Uradni list RS* št. 55/15.
27. Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju. *Uradni list RS* št. 42/93, 56/01, NPB1, 26/07, NPB2, 42/07 – UPB1, NPB3, 45/08 – ZArbit in NPB4.

PRILOGA

PRILOGA 1: Seznam v delu uporabljenih kratic

EU	Evropska Unija
ZDA	Združene države Amerike
ZFPPIPP	Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju
ZGD-1	Zakon o gospodarskih družbah